

Republica Moldova
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE
DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 222g/2025

privind excepția de neconstituționalitate a textului „și alte sfere ale vieții”
din articolul 1 alin. (1) din Legea nr. 121 din 25 mai 2012 cu privire la
asigurarea egalității, în redactarea anterioară Legii nr. 2 din 2 februarie 2023

(claritatea textului „și alte sfere ale vieții”)

CHIȘINĂU
7 mai 2026

Curtea Constituțională, judecând în componența:

nei Domnica MANOLE, *Președinte*,
dlui Sergiu LITVINENCO,
dlui Ion MALANCIUC,
nei Viorica PUICA,
dlui Nicolae ROȘCA,
nei Liuba ȘOVA, *judecători*,
cu participarea dlui Andrei Harbuz, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată la 21 octombrie 2025,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând la 7 mai 2026, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a textului „și alte sfere ale vieții” din articolul 1 alin. (1) din Legea nr. 121 din 25 mai 2012 cu privire la asigurarea egalității, în redactarea anterioară Legii nr. 2 din 2 februarie 2023, ridicată de dl Vasile Plevan, în dosarul nr. 5r-6699/2022, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani.

2. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost trimisă la Curtea Constituțională de dna Arina Ialanji, judecător de la Judecătoria Chișinău, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

ÎN FAPT

A. Circumstanțele cauzei

3. Prin Ordonanța procurorului Procuraturii Ialoveni din 4 mai 2016 s-a refuzat pornirea urmăriei penale pe un pretins caz de viol, din motivul lipsei faptului infracțiunii. Această ordonanță a fost menținută prin Ordonanța procurorului ierarhic superior din 24 noiembrie 2017.

4. Prin încheierea judecătorului de instrucție din 2 februarie 2018 au fost anulate ordonanțele menționate *supra* și s-a dispus reexaminarea plângerii pe faptul infracțiunii de viol.

5. La 15 februarie 2018 a fost începută urmărirea penală în baza articolului 171 alin. (2) lit. b¹) [*violul*] din Codul penal, iar la 28 septembrie 2018 cauza a fost expediată cu rechizitoriu pentru examinare în instanța de judecată.

6. Între timp, avocatul părții vătămate a depus o plângere la Consiliul pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității, prin care a solicitat constatarea discriminării pe criterii de dizabilitate și gen în accesul liber la justiție și protecția egală în fața legii pe baza unor concluzii formulate în Ordonanța procurorului din 4 mai 2016 cu privire la refuzul de a porni urmărirea penală.

7. La 6 martie 2018, Consiliul pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității (în continuare Consiliul) a emis Decizia nr. 04/18, prin care a constatat în acțiunile unor procurori existența discriminări pe criterii de dizabilitate și de sex la instrumentarea procesului penal.

8. La 8 iunie 2022, dl Vasile Plevan s-a adresat Centrului Național Anticorupție (în continuare Centrul) cu o plângere prin care a solicitat verificarea acțiunilor membrilor Consiliului care au emis Decizia nr. 04/18.

9. Printr-o decizie din 9 septembrie 2022, Centrul a constatat comiterea de către dnii Ian Feldam și Andrei Brighidin și de către dnle Oxana Gumennaia și Lucia Gavriliță a contravenției prevăzute de articolul 313 din Codul contravențional (*depășirea atribuțiilor de serviciu*) și a dispus încetarea procesului din cauza expirării termenului de prescripție de tragere la răspundere contravențională.

10. Dnii Ian Feldam și Andrei Brighidin și dnele Oxana Gumennaia și Lucia Gavriliță au formulat o contestație împotriva deciziei Centrului.

11. În procesul examinării contestației, dl Vasile Plevan a ridicat excepția de neconstituționalitate a textului „și alte sfere ale vieții” din articolul 1 alin. (1) din Legea nr. 121 din 25 mai 2012 cu privire la asigurarea egalității, în redactarea anterioară Legii nr. 2 din 2 februarie 2023.

12. Printr-o încheiere din 15 octombrie 2025, judecătorul cazului a admis ridicarea excepției de neconstituționalitate și a dispus trimiterea sesizării la Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia.

B. Legislația pertinentă

13. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 1 Statul Republica Moldova

„[...]”

(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sunt garantate.”

Articolul 20 Accesul liber la justiție

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nicio lege nu poate îngreuna accesul la justiție.”

Articolul 23 Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

„(1) Fiecare om are dreptul să i se recunoască personalitatea juridică.

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.”

Articolul 26 Dreptul la apărare

„(1) Dreptul la apărare este garantat.

(2) Fiecare om are dreptul să reacționeze independent, prin mijloace legitime, la încălcarea drepturilor și libertăților sale.

(3) În tot cursul procesului, părțile au dreptul să fie asistate de un avocat, ales sau numit din oficiu.

(4) Amestecul în activitatea persoanelor care exercită apărarea în limitele prevăzute se pedepsește prin lege.”

Articolul 43

Dreptul la muncă și la protecția muncii

„(1) Orice persoană are dreptul la muncă, la libera alegere a muncii, la condiții echitabile și satisfăcătoare de muncă, precum și la protecția împotriva șomajului.

(2) Salariații au dreptul la protecția muncii. Măsurile de protecție privesc securitatea și igiena muncii, regimul de muncă al femeilor și al tinerilor, instituirea unui salariu minim pe economie, repaosul săptămânal, concediul de odihnă plătit, prestarea muncii în condiții grele, precum și alte situații specifice.

(3) Durata săptămânii de muncă este de cel mult 40 de ore.

(4) Dreptul la negocieri în materie de muncă și caracterul obligatoriu al convențiilor colective sunt garantate.”

14. Prevederile relevante ale Legea nr. 121 din 25 mai 2012 cu privire la asigurarea egalității sunt următoarele:

Articolul 1

Scopul legii și domeniul de aplicare

„(1) Scopul prezentei legi este prevenirea și combaterea discriminării, precum și asigurarea egalității tuturor persoanelor aflate sub jurisdicția Republicii Moldova în sferele politică, economică, socială, culturală și alte sfere ale vieții, fără deosebire de rasă, culoare, origine națională, etnică și socială, statut social, cetățenie, limbă, religie sau convingeri, vârstă, sex, identitate de gen, statut matrimonial, orientare sexuală, dizabilitate, stare de sănătate, statut HIV, opinie, apartenență politică, avere, naștere sau orice alt criteriu.

(2) Prevederile prezentei legi nu se extind asupra și nu pot fi interpretate ca aducând atingere:

a) căsătoriei liber consimțite dintre bărbat și femeie;

b) raporturilor de adopție;

c) cultelor religioase și părților lor componente în partea ce ține de convingerile religioase.”

Articolul 1

Scopul legii și domeniul de aplicare

„(1) Scopul prezentei legi este prevenirea și combaterea discriminării, precum și asigurarea egalității tuturor persoanelor aflate pe teritoriul Republicii Moldova în sferele politică, economică, socială, culturală și alte sfere ale vieții, fără deosebire de rasă, culoare, naționalitate, origine etnică, limbă, religie sau convingeri, sex, vârstă, dizabilitate, opinie, apartenență politică sau orice alt criteriu similar.

(2) Prevederile prezentei legi nu se extind asupra și nu pot fi interpretate ca aducând atingere:

a) familiei care se întemeiază pe căsătoria liber consimțită dintre bărbat și femeie;

b) raporturilor de adopție;

- c) cultelor religioase și părților lor componente în partea ce ține de convingerile religioase.”

[În redactarea anterioară Legii nr. 2 din 2 februarie 2023]

Articolul 2 Noțiuni generale

„În sensul prezentei legi, termenii de mai jos au următoarele semnificații:

discriminare – orice deosebire, excludere, restricție ori preferință în drepturi și libertăți, interese legitime și beneficii ale persoanei sau ale unui grup de persoane, precum și susținerea comportamentului discriminatoriu bazat pe criteriile protejate, reale sau presupuse, în afară de cazul în care acestea se justifică în mod obiectiv și rezonabil, printr-un scop legitim și dacă mijloacele de atingere a aceluia scop sunt proporționale, adecvate și necesare;

[...]”

15. Prevederile relevante ale Legii nr. 298 din 21 decembrie 2012 cu privire la activitatea Consiliului de egalitate sunt următoarele:

Secțiunea a 5-a Examinarea plângerilor

„[...]”

65. Decizia Consiliului este un act oficial și produce efecte juridice de la data comunicării ei părților. Decizia poate fi contestată direct în instanța de judecată de persoana care se consideră vătămată în drepturi, în modul și în termenul prevăzut de Codul administrativ, fără respectarea procedurii prealabile.”

ÎN DREPT

A. Argumentele autorului excepției de neconstituționalitate

16. Autorul sesizării susține că textul „și alte sfere ale vieții” din norma contestată este lipsit de claritate și previzibilitate, nefiind clar dacă acesta se extinde și asupra activității autorităților judecătorești, inclusiv asupra activității profesionale a procurorilor.

17. Totodată, autorul excepției apreciază că lipsa de claritate și caracterul imprevizibil al textului contestat afectează în mod direct exercitarea dreptului său la apărare, independența procurorului și dreptul la muncă.

18. În opinia autorului sesizării, prevederile contestate contravin articolelor 1, 20, 23, 26, 43, 124 și 125¹ din Constituție.

B. Aprecierea Curții

19. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

20. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a unor prevederi din Legea cu privire la asigurarea egalității, ține de competența Curții Constituționale.

21. Excepția de neconstituționalitate a fost ridicată de o parte în proces. Astfel, excepția este formulată de un subiect abilitat cu acest drept, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

22. Obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie textul „și alte sfere ale vieții” din articolul 1 alin. (1) din Legea cu privire la asigurarea egalității, în redactarea anterioară Legii nr. 2 din 2 februarie 2023, care nu a mai făcut obiect al controlului de neconstituționalitate.

23. Excepția de neconstituționalitate a fost ridicată într-o cauză în care se examinează contestația împotriva unei decizii a Centrului prin care procesul contravențional a fost încetat. Curtea admite că instanța de judecată va ține cont de prevederile contestate în cauza în care a fost ridicată excepția de constituționalitate.

24. Curtea reține că o altă condiție obligatorie pentru ca excepția de neconstituționalitate să poată fi examinată în fond este incidența unui drept fundamental. Astfel, Curtea va analiza, prin prisma argumentelor autorului sesizării, dacă prevederile contestate reprezintă o ingerință într-un drept fundamental (a se vedea DCC nr. 87 din 25 iulie 2024, § 15).

25. Autorul excepției susține că prevederile contestate sunt contrare articolelor 1 (*preeminența dreptului*), 20 (*accesul liber la justiție*), 23 (*dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle*), 26 (*dreptul la apărare*), 43 (*dreptul la muncă și la protecția muncii*), 124 (*Procuratura*) și 125¹ (*Consiliul Superior al Procurorilor*) din Constituție.

26. Curtea reiterează că articolul 1 alin. (3) din Constituție, care se referă la principiul preeminenței dreptului, are un caracter general și poate fi invocat dacă se constată aplicabilitatea sa împreună cu alte dispoziții din Constituție (a se vedea DCC nr. 149 din 30 septembrie 2021, § 85).

27. Cu privire la incidența articolelor 20 și 23 din Constituție, autorul sesizării susține că imprevizibilitatea prevederilor contestate afectează dreptul la un proces echitabil, sub aspectul imposibilității persoanei de a-și pregăti o apărare efectivă și de a anticipa criteriile de judecată.

28. Curtea notează că dreptul de acces liber la justiție reclamă o posibilitate clară și concretă de a contesta un act care constituie o ingerință în exercitarea drepturilor (a se vedea HCC nr. 20 din 26 septembrie 2024, § 66). În prezenta cauză, textul contestat nu instituie o condiție de acces la instanță și nu limitează posibilitatea părților de a contesta actele relevante. Articolul 23 din Constituție protejează dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. Acest articol nu-i impune legislatorului obligația definirii tuturor termenilor folosiți în cuprinsul normelor de drept substanțial. Pornind de la principiul aplicabilității generale a legilor, Curtea reține că formularea lor nu poate prezenta o precizie absolută. Una dintre tehnicile standard de reglementare constă în recurgerea mai curând la categorii generale, decât la liste exhaustive. Astfel, multe legi folosesc, prin forța lucrurilor, formule mai mult sau mai puțin vagi, a căror interpretare și aplicare depind de practică. Oricât de clar ar fi redactată o normă juridică, în orice sistem de drept există un element inevitabil de interpretare judiciară (a se vedea HCC nr. 24 din 10 august 2021, § 38).

29. Cu titlu preliminar, Curtea subliniază că respectarea și ocrotirea persoanei constituie o îndatorire primordială a statului (a se vedea articolul 16 alin. (1) din Constituție). Potrivit alineatului (2) al aceluiași articol, toți cetățenii Republicii Moldova sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.

30. Curtea notează că, pe baza obligațiilor pozitive care decurg din articolul 16 din Constituție, Parlamentul a adoptat Legea nr. 121 din 25 mai 2012 cu privire la asigurarea egalității. Prin acest act normativ s-a urmărit prevenirea și combaterea discriminării, precum și asigurarea egalității tuturor persoanelor aflate sub jurisdicția Republicii Moldova în sferile politică, economică, socială, culturală și alte sfere ale vieții, fără nici un fel de deosebire bazată pe criteriile protejate de lege (a se vedea articolul 1 alin. (1) din Legea 121 din 25 mai 2012).

31. Legea cu privire la asigurarea egalității garantează respectarea principiului nediscriminării și al egalității în domeniile politic, economic, social și cultural. Totodată, Curtea observă că enumerarea domeniilor prevăzute la articolul 1 alin. (1) din lege nu are un caracter exhaustiv, exigențele principiului nediscriminării extinzându-se și asupra altor domenii sau situații care vizează exercitarea drepturilor și libertăților fundamentale în diverse sfere ale vieții sociale.

32. Prin urmare, Curtea reține că textul „și alte sfere ale vieții” utilizată în norma contestată reprezintă o formulare legislativă cu caracter general, concepută să asigure aplicarea principiului egalității și nediscriminării în toate domeniile relevante ale vieții sociale. Această formulare nu afectează calitatea legii, pentru că scopul normei este de a preveni și de a combate în general discriminarea ca fenomen.

33. Curtea observă că autorul excepției îi solicită Curții să stabilească dacă textul contestat îi permite Consiliului să stabilească cazuri de discriminare în activitatea procesuală a procurorilor. Sub acest aspect, Curtea reține că stabilirea domeniului de aplicare a textului contestat reprezintă o problemă de aplicare a legii. Curtea reamintește că aspectele legate de interpretarea și aplicarea legii nu țin de competența Curții Constituționale. Această competență le revine, prin definiție, instanțelor de judecată (a se vedea DCC nr. 59 din 22 aprilie 2021, § 31; DCC nr. 132 din 16 august 2021, § 42). De altfel, și Curtea Europeană a Drepturilor Omului a subliniat că rolul decizional conferit instanțelor de judecată urmărește tocmai înlăturarea dubiilor ce persistă cu ocazia interpretării normelor (*Rohlena v. Cehia* [MC], 27 ianuarie 2015, § 50-51).

34. Referitor la incidența articolelor 26, 43, 124 și 125¹ din Constituție, Curtea reține că autorul sesizării nu a demonstrat că expresia criticată i-a afectat dreptul la apărare sau dreptul la muncă. Articolul 43 din Constituție nu devine incident prin simpla invocare a calității profesionale de procuror, atât timp cât norma contestată nu reglementează raporturi de muncă, condiții de exercitare a funcției, încetarea funcției sau garanții salariale. De asemenea, articolele 124 și 125¹ din Constituție nu transformă orice dispută privind competența unei autorități de a examina o plângere de discriminare într-o problemă de constituționalitate.

35. Autorul sesizării și-a exprimat, în realitate, dubiile cu privire la competența Consiliului de a aprecia, în cauza sa, pretinse fapte de discriminare în legătură cu activitatea procesuală a procurorului. Curtea reține că criticile formulate de autor nu scot în evidență contrarietatea dintre prevederile contestate și normele constituționale invocate, ci pun în discuție interferența principiului non-discriminării și activitatea procesuală a procurorilor.

36. Având în vedere considerentele menționate *supra*, Curtea reține că sesizarea nu pune în discuție o ingerință în drepturile garantate de articolele 20, 26 și 43 din Constituție și nici o afectare directă a garanțiilor

constituționale privind Procuratura și Consiliul Superior al Procurorilor, prevăzute de articolele 124 și 125¹ din Constituție.

37. Pentru că nu s-a demonstrat incidența unui drept fundamental prevăzut de Constituție, Curtea notează că nici articolele 1 și 23 din Constituție nu sunt incidente.

38. Prin urmare, pe baza celor menționate supra, Curtea constată că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate nu întrunește condițiile de admisibilitate și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, pe baza articolelor 135 alin. (1) literele a) și g), 140 alin. (2) din Constituție, 27 alineatele (3) lit. d) și (4) lit. d), 37 și 40 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a textului „și alte sfere ale vieții” din articolul 1 alin. (1) din Legea nr. 121 din 25 mai 2012 cu privire la asigurarea egalității, în redactarea anterioară Legii nr. 2 din 2 februarie 2023, ridicată de dl Vasile Plevan, în dosarul nr. 5r-6699/2022, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Domnica MANOLE

*Chișinău, 7 mai 2026
DCC nr. 71
Dosarul nr. 222g/2025*